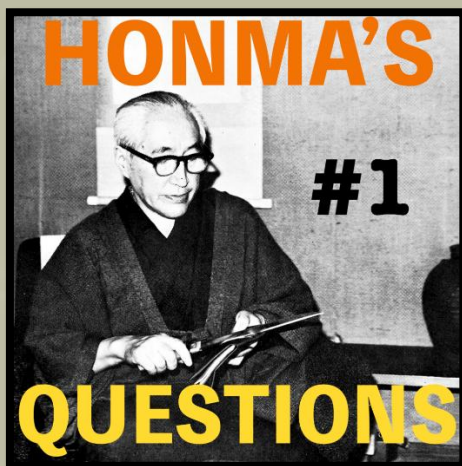

Honma kérdései #1

1972-ben és 1973-ban a *Tōkyō Shuppan* (東京出版) adott ki egy „páros” könyvet, *Kunzan Tōwa* (薫山刀話, „Kunzan kardbeszélgetései”) és *Kanzan Tōwa* (寒山刀話, „Kanzan kardbeszélgetései”) címmel. A kötetek Honma „Kunzan” Junji (本間「薫山」順治, 1904–1991) és Satō „Kanzan” Kan’ichi (佐藤「寒山」貫一, 1907–1978) írásait, gondolatait és meglátásait tartalmazzák. Honma elsősorban a *kotō* kardokra koncentrált, míg Satō a *shintō* és *shinshintō* pengékre, így a könyvek nagyjából a két kiemelkedő kardtudós szakterületeit tükrözik.

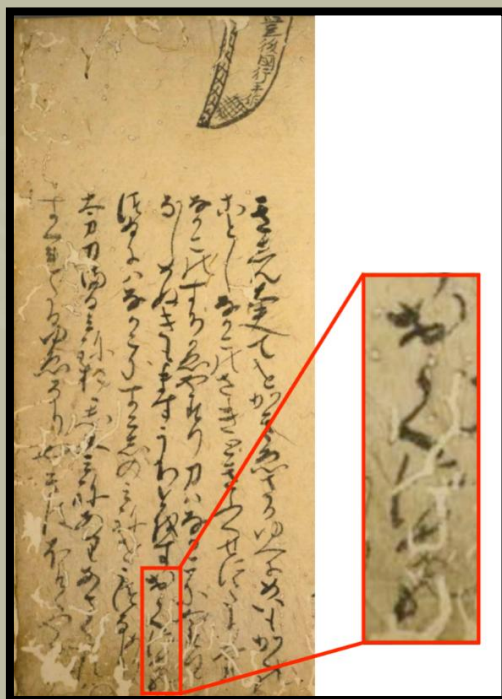
Tavaly nyáron újraolvastam mindkét könyvet, és élénken eszembe jutott, amikor húsz évvel ezelőtt először „olvastam” el Honma kötetének utolsó fejezetét. Ez a rész tizenhat „téma a jövőbeli *nihontō*-kutatáshoz” címet viseli. Akkor a húszas éveim elején jártam, és kevesebb mint négy éve tanultam japánul, így a fejezet feldolgozása időt vett igénybe. Fiatalon azonban teljesen biztos voltam benne, hogy rövid idő alatt megoldok minden kérdést, sőt, többet is. Az élet, a munka és a valóság azonban gyorsan utolért, és amikor tavaly nyáron újraolvastam a fejezetet, rájöttem, hogy az elmúlt ötven évben valójában nem sok kérdés kapott kielégítő választ, nemhogy megoldást. Spoiler: előbb-utóbb kifogynak a források, és csak a meglévő anyagokkal lehet dolgozni. Az új, jelentős leletek vagy dokumentumok felbukkanásának esélye évtizedek alatt egyre kisebb. Mégis, sosem lehet tudni, ahogyan néhány évvel ezelőtti példák is mutatják.

A továbbiakban szeretném bemutatni ezeket a „jövőbeli témákat”, mert érdekesek lehetnek, és talán valakit ösztönöznek, hogy mélyebben utánajárjon valamelyik kérdésnek.

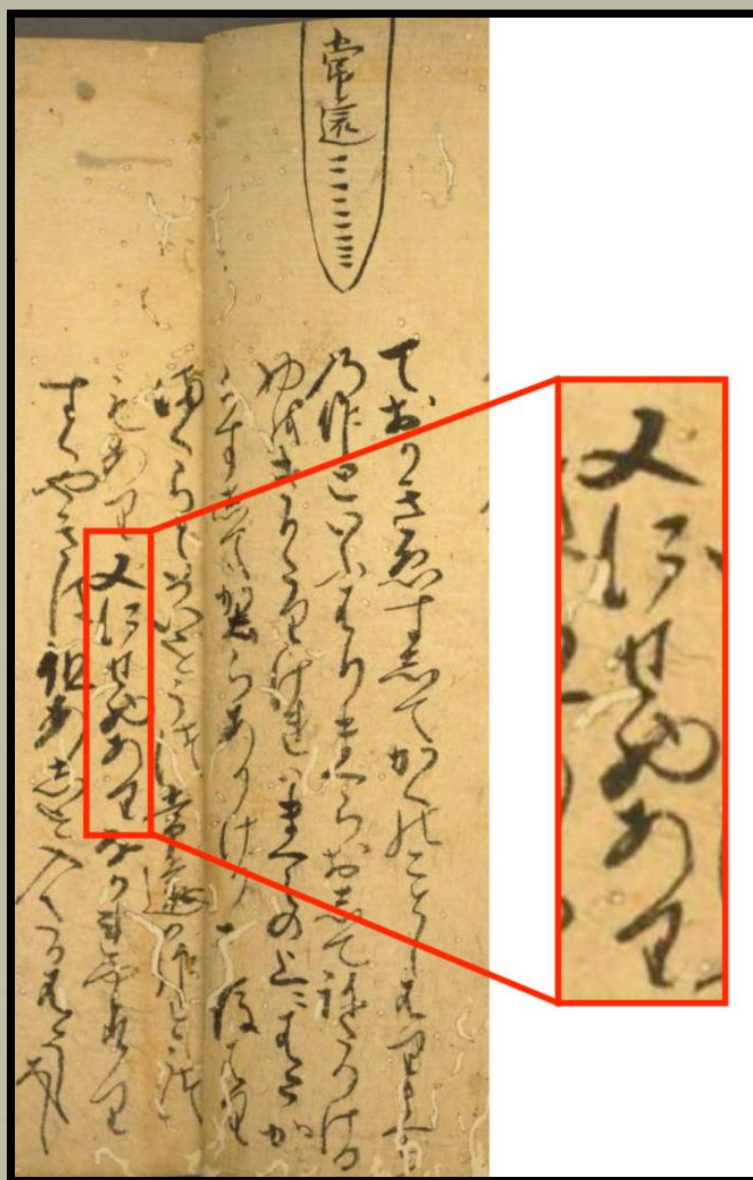
Előre szólok, hogy személyes érdeklődésem alapján válogattam őket, és más írások közé illesztve fogom közölni. Nem kronologikus A-Z sorrendet követünk, hanem időnként kerül sor egy-egy témára. A sorozat címe „*Honma kérdései*”, mert rövidebb és frappánsabb, mint a „*Honma témái a jövőbeli nihontō-kutatáshoz*”. Egyes témák átfedésben vannak a *Shinpan Nihontō Kōza* (新版日本刀講座, 1970, 1997) 10. kötetével, de ezeket a kérdéseket más alkalommal szeretném tárgyalni.

Kamakura-kori Kajihei – Hamisítások története és a kantei javítása

Honma a fejezetet azzal kezdi, hogy a kardhamisítások története régi múltra tekint vissza. Már a *Kanchi'in Bon Mei Zukushi* (観智院本銘尽) nevű kézirat is, amely a Kamakura-kor végének kardismereteit tartalmazza és amelyhez ma az Ōei 30-ból (応永, 1423) fennmaradt másolat révén férhetünk hozzá, megemlíti *Bungo Yukihiro* (行平) és *Ko-Aoe Tsunetō* (常遠) bejegyzéseinél, hogy ezen kovácsok hamisított munkái már keringenek. Átnéztem a kéziratot, és megtaláltam a két bejegyzést, amelyet itt referencia gyanánt szeretnék bemutatni. *Yukihiro* esetében a megjegyzés a könyv alsó szélén található, és kissé nehezen olvasható, de a szöveg így szól: *ōku nisemono ari* (おゝくにせ物あり), ami annyit jelent: „sok hamisítvány létezik.” *Tsunetō* esetében a megjegyzés: *mata nisemono ari* (又になせ物あり), azaz „szintén léteznek hamisítványok.”

A Kanchi'in Bon Mei Zukushi megjegyzése Yukihiro-ról (részletesen)

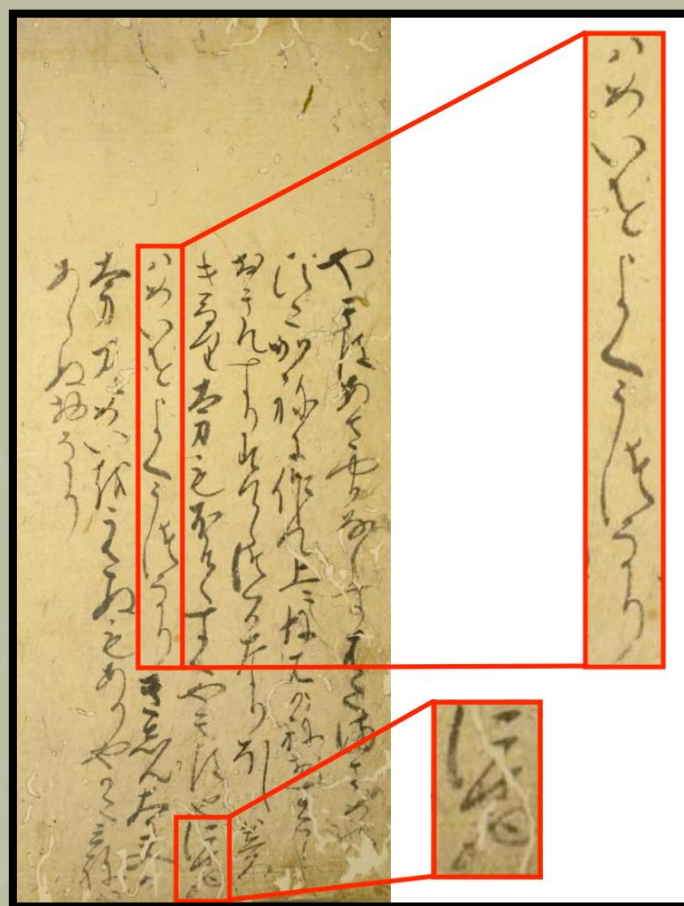

A Kanchi'in Bon Mei Zukushi megjegyzése Tsunetō-ról (részletesen)

Továbbá, Yukihiro bejegyzése egy másik érdekes megjegyzést is tartalmaz a hamisítványokról: *nisemono wa mei o yoku utsu nari* (にせ物ハめいをよくうつす), azaz „a hamisítványok szépen kidolgozott aláírással rendelkeznek.”

Ez arra figyelmeztet, hogy a jól kimunkált aláírású Yukihiro pengéket különös óvatossággal kell kezelni. Az eredeti aláírások markánsabb, természetesebb, de ugyanakkor elegáns kivitelűek, ami első pillantásra kevésbé kifinomultnak tűnhet. Más szóval, a hamisítványok gyakran túl precíznek vagy „túl szépnek” látszó aláírást kapnak, míg az autentikus pengék esetében az erőteljes, de visszafogott formanyelv a jellemző.

Ez a megjegyzés jól példázza a korabeli kardtudósok figyelmét a részletekre, és azt, hogy a *kantei* során nem csupán az aláírás megléte, hanem annak stílusa és karaktere is döntő fontosságú a hitelesség megítélésében.

A Kanchi'in Bon Mei Zukushi megjegyzése Yukihiro hamis aláírásairól (részletesen)

Honma megemlíti, hogy ha jól emlékszik, a Nōami Hon Mei Zukushi (能阿弥本銘尽) a Muromachi-kor közepéről, a Bunmei 15-ből (文明, 1483) származó kiadásában a Yamato kovácsokat, Yuki Yoshi-t (行吉) és Nobuyuki-t (信行), „hamisító kovácsokként” (*nisemono kaji nari*, にせ物鍛冶なり) sorolja fel. Átnéztem a forrást, és valóban a Nōami Hon Mei Zukushi említi őket, bár érdekes módon a Yamashiro fejezetben találhatók, nem a Yamato-ban. Honma feltételezi, hogy ennek a bejegyzésnek a fényében ezek a Kamakura-kori kovácsok specializált hamisítók lehettek, hasonlóan a Bakumatsu és Meiji kori Kajihei-hez (鍛冶平), akikről korábban már írtam.

A Swordsmiths of Japan szerint a következő két kovács, akik szintén körülbelül ugyanabban az időszakban tevékenykedtek, releváns lehet a kérdés szempontjából:

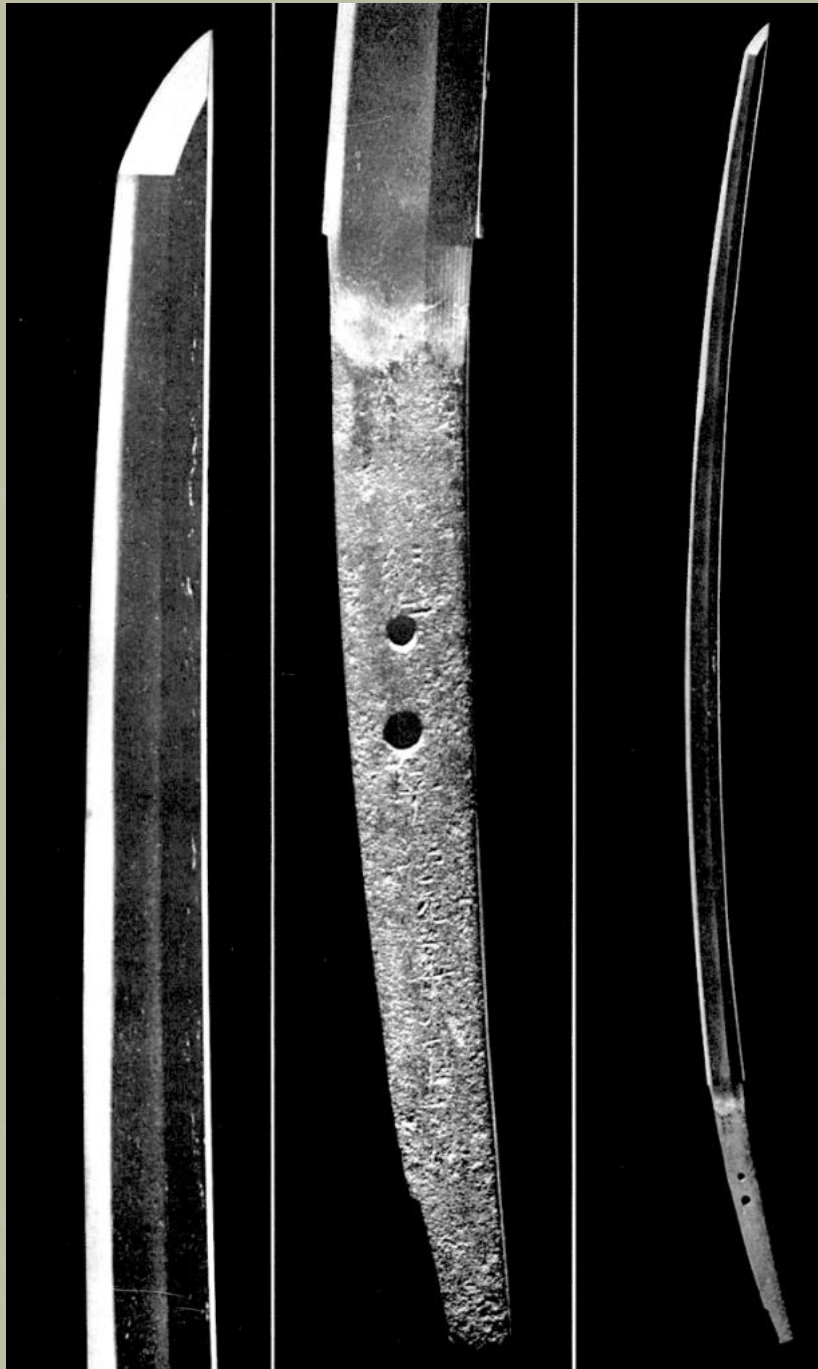
- YUKIYOSHI (行吉), Bun'ei (文永, 1264–1275), Yamashiro – „Yuki Yoshi”, Kushige (櫛笥) környékén élt Yamashiro-ban.
- NOBUYUKI (信行), Bun'ei (文永, 1264–1275), Yamashiro – „Nobuyuki”.

A *Nihontō Meikan* alapján azonban találtam egy korábbi *Yukiyoshi*-t, akit nem soroltam fel korábban. Őt a *Jōō*-kor (貞応, 1222–1224) idejére datálja a forrás, és azt állítja, hogy vagy az *Ayanokōji*, vagy a *Nishikikōji* negyedben élt Kiotóban. A forrás szerint ő az úgynevezett *Shibatsuji-mono* (柴辻物) gyártója volt, ami a korabeli tömeggyártású pengékre (*kazuuchi-mono*) utal, és a *Shibatsuchi* környékéről származó termékekre vonatkozik. Ez felveti a lehetőséget, hogy a hamisítás mellett a tömeggyártásban is aktív volt, így az általa készített pengék esetében átfedés lehetett a két tevékenység között.

A *Nōami Hon Mei Zukushi* az *Awataguchi Kunitsuna* (粟田口国綱) bejegyzésében megemlíti, hogy „az *Ashikaga Yoshinori* (足利義教, 1394–1441) által viselt *Kunitsuna*-pengéről pletykálják, hogy hamisítvány.” Az *Ichimonji Sukemune* (一文字助宗) bejegyzésében pedig azt említi, hogy vannak olyan hamisítványok, amelyekre a krizantém-címer van vésve, és szándékosan úgy polírozták, hogy lekopottnak tűnjön. A *Sagami* kovácsok fejezetében a *Nōami Hon Mei Zukushi* azt írja, hogy *Masamune* (正宗), *Sadamune* (貞宗) és *Hiromitsu* (広光) annyira híressé váltak, hogy „műveikből sok hamisítvány kering,” ezért különös figyelmet kell fordítani a kérdéses pengék *jihada*-jára és *yakiba*-jára. Ez a bejegyzés további bizonyítéka annak, hogy *Masamune* kovács nem fiktív figura, és nem a *Momoyama*-kor találmánya, ahogy egyes elméletek állítják.

Honma tehát arra a következtetésre jut, hogy ezek a bejegyzések azt mutatják, a hamisítások már a *Kamakura*, *Nanbokuchō* és *Muromachi* korszakokban is széles körű problémát jelentettek. Hozzáteszi, hogy a hamisítás felismerése sokszor igen nehéz, és még ha egy aláírást korábban vizsgáltak is, mindig van lehetőség a megítélés finomítására. Ez érvényes a *jūyō-bunkazai*, *jūyō-bijutsuhin* és *jūyō-tōken* szintű tárgyakra is, amelyeket újra szeretne vizsgálni. Megjegyzés: *Honma* itt nem érinti a *tokubetsu-jūyō* kategóriát, mivel ezt az *NBTHK* szintet csak egy évvel a könyv megjelenése előtt vezették be. Ezen a ponton a *jūyō-bijutsuhin Ko-Naminohira Yukimasa* (行正) *tachi*-ra is hivatkozik, amely *Heiji* egy (平治, 1159) dátumú, a legidősebb fennmaradt dátumozott japán penge, de az aláírásáról és a dátumról *Honma* elismeri, hogy valószínűleg nem autentikus, vagy legalábbis további vizsgálatot igényel.

Honma ezután hangsúlyozza, hogy az elmúlt évtizedekben jelentősen javult a kutatáshoz hozzáférhető forrásanyag mennyisége. Még a második világháború előtt a tudósok csupán töredékét használták annak, ami ma rendelkezésre áll, ez *Honma* nézőpontja szerint a 1970-es évek elején volt érvényes. *Honma* ezzel párhuzamosan védelmébe veszi elődeit, kiemelve, hogy a forráshiány nem csökkentette a szakértelmüket. Egy sumó-példázatot kölcsönvéve, azt állítja, hogy a ma könnyebben hozzáférhető anyaggal végzett munka inkább olyan, mint amikor egy ifjabb tanítvány legyőzi a sok éven át edző, tapasztalt mestert a ringben: a körülmények könnyebbek, de az alapvető tapasztalat és tudás nem kevésbé értékes.

Jūyō-bijutsuhin, tachi, aláírás:

行正平治元年八月二日・国安 – „Yukimasa, Heiji első éve, nyolcadik hónap második napja (1159) – Kuniyasu”

Honma ezután kiemeli, hogy senki sem képes minden alkalommal pontosan ugyanúgy írni a karaktereket, és ez a kardkovácsokra is igaz, amikor a nevüket a penge markolattüskéjére vésik. Más szóval a döntésnél nem csupán egyetlen vonást kell vizsgálni, hanem a *ductus*-t **(1)** és az aláírás általános stílusjegyeit, valamint az összhatást. „Mindig nézd meg magát a pengét is” – ismétli *Honma* a régi szabályt –, és hozzáteszi, hogy maga is igyekezett e szerint eljárni, bár olykor előfordul, hogy egy aláírás első ránézésre rendben van, de a penge semmiképp sem illik hozzá.

Röviden kitér a penge vizsgálatának sorrendjére is. Egyesek csak rápillantanak az aláírásra, majd rögtön a penge tanulmányozására térnek, de *Honma* szerint célszerűbb először a pengét, utoljára pedig az aláírást vizsgálni. Hozzáteszi azonban, hogy az utóbbi években egyesek teljesen kihagyják a „pengés részt”, és kizárólag az aláírás alapján próbálják megítélni a kard hitelességét.

Honma hangsúlyozza, hogy elengedhetetlen az aláírás helyzetének és megjelenésének a *nakago*-hoz viszonyított megfelelő értékelése. Megemlíti a mondást: „ez az aláírás igazán illik,” ami azt jelenti, hogy összhangban van a *nakago* teljes felületével, a korával és a patinával, szó szerint „megnyugodott a *nakago*-val együtt.” A hamis aláírások gyakran nem „nyugszanak meg” és kilógnak, mintha idegen elem lenne.

A *Hōji* első éve (1159) dátumú *Yukimasa*-pengéhez visszatérve, *Honma* azt mondja, hogy ez egy példa olyan aláírásra, amely „megnyugodott” és összhangban van a *nakago* megjelenésével. Ebből az következik, hogy ha ez az aláírás valóban hamis, akkor nagyon korai hamisításról van szó, valószínűleg a penge készítésének idejével egyidejűleg vagy ahhoz közel készült.

Tehát mit kezdjünk mindezzel? Mindenképpen szeretnék mélyebben foglalkozni a korai hamisítókkal, és alaposan tanulmányozni az összes korabeli dokumentumot. Érdekes eredményekről folyamatosan beszámolok majd. Más szóval, bár ez talán túl ambiciózusnak hangzik, valójában szeretném teljes egészében lefordítani ezeket a korabeli forrásokat. Jelen állás szerint a *Kanchi'in Bon Mei Zukushi*-nak körülbelül háromnegyed részét már feldolgoztam, amelyet kronológiai okokból kezdtem először. Tehát érdemes követni a továbbiakat.

Talán egy teljes könyv a *gimei*-ről (hamis vagy félrevezető aláírásokról) is időszerű lenne, de ez kétélű fegyver. Akárhányszor is hangsúlyozod, hogy az ott szereplő információk csak iránymutatásként szolgálnak, és a tárgyakat kézben kell vizsgálni, vagy *Shinsa*-hoz kell beadni hitelesítésre, az emberek hajlamosak mindent szó szerint venni, és folyamatosan panaszkodni a könyv alapján hozott döntések miatt.

(1) A **ductus** egy latin eredetű kifejezés, amit főként kézírás-, kalligráfia- és aláírás-elemzésnél használnak. Lényegében a karakterek vagy vonalak rajzolásának módjára, a vonalvezetésre, a mozdulatok sorrendjére és ritmusára utal.

A fordítás az alábbi cikk felhasználásával történt: <https://markussesko.com/2021/06/08/honmas-questions-1/>